

Primorski List

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse na vero, dom, cesarja!

Izhaja vsaki četrtek ob 5. pop. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankovana pisana se ne sprejemajo.
Cena za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krome. Za manj premožne 4 krome za celo leto.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
IVAN BAJT.
Tisk. »Narodna tiskarna« v Gorici.

Naročnino in oznanila sprejema upravništvo v Gorici na
Placuti št. 12.

Rokopise sprejema uredništvo v Gorici, Dvorišče sv. Hilarija št. 7.

Poročilo

o govoru drž. posl. dr. Jan. Ev. Kreka na shodu „del. izobr. društva v Bovcu“, dne 15. julija. (Dalje).

Ako uprašamo, kako pomagati delavski in stanovni, srečamo z istimi nasprotniki isti odgovor. Krivica, ki se godi delavskim stanovom, izvira iz protikršćanskih načel, kakor je dandanes iskati vzroka malo ne slednjega zla v pomanjkanju vere. In ako smo še tako protiklerikalni, nahajamo vero za vsakim voglom. Brezverec in socijalni demokrat Proudhon sam pravi: „Povsod, za vsakim koncem tiči vera“, in brezverski Goethe: „Iz vseh stvari gleda ven religija“. Z najbolj strupenimi spisi se ne da spremeniti človeška narava; človeška narava je iz duše in telesa, duša pa upije po veri.

To človeško naturo srečavamo tudi v socijalnem oziru. Le poglejmo. Vera je vez, ki veže človeka na Boga, a ta vez, zahtevajoča tudi žrtev, ni človeški naravi, nagneni k slabemu, prijetna, ker človeška narava, kot slaba, si želi vsestranske slobode. In res, oni elementi v človeški družbi, ki ne marajo Boga, in hočejo svoja kriva načela razploditi, so najprej jeli povdarjati slobodo, in to najprej v verskem, potem na gospodarskem polju. Ta sloboda napoveduje vojsko avtoriteti, in v dosego zmage ji je dobrodošlo vsako sredstvo.

Prostost, sloboda ter avtoriteta ali oblast se torej vojskujeta. A pri vsem boju se kaže vedno na površju oblast, in sicer zato, ker je od Boga, ker je naravna, tako rekoč urojena človeški naravi in nanjo se sklicuje vsakdo. Oče se sklicuje gledé na svojo družino na avtoriteto, gospodar napram poslom, cerkvene ali državne oblasti nasproti podložnikom, in to mora biti, ako hočemo ohraniti red in mir v človeški družbi. Sklicuje se pa vsakdo, vsaj indirektno, povdarjajoč svojo oblast, na Boga, iz katerega izhaja.

LISTEK.

ROZINA

(Po »Sendbote des göttl. Herzens Jusu« 1900 št. 6., priredil I. Grilanc).

Dva dni po tem dogodku pride P. Ryan v bližino omenjenega plota na sprehod in nehote se spomni male Rozine. Tu zasliši, da ga kliče otročji glas. Rozina se prikaže pri plotu s polnim naročjem krasnih vrtnic. Videlo se jej je na obrazu, da se je zelo utrudila, ko je nabirala rože. Poda vrtnice duhovniku in zaprosi: „Te rože so za Jezusa, prosim dajte mu jih!“

Duhoven gleda rože — najkrasnejše izbrane — pa tudi dekletce. „Rozina!“ spregovori misijonar. „Poznam cvetko, ki bi Jezusu bolj dopadala, nego cel vrt teh vrtnic.“ Dekličin obraz zažari v radosti, ker je brzkone razumela, kaj je hotel duhovnik reči. Toda dojnica je deklico klicala.

P. Ryan je šel v cerkev in cvetke položil na altar. Gotovo jih je deklica sama nabrala. Poznal se je na njih sled truda in trpljenja. En cvetni popek je bil celo krvav. Ta popek vzame duhoven in ga položi k Jezusovi sohi. Daroval je zopet v duhu Kristusovo kri, da bi še nek drug rožni popek — Rozina — našel pot k Jezusovim nogam.

Da bi torej dosegel liberalizem svoj namen, je začel vojsko na zgoraj, proti Bogu, taječ ga, in misli s tem božjo in posvetno avtoriteto zatreti, povdarjajoč slobodo. Sloboda liberalizma pa ne daje vsem jednake slobode in ž njo pravic, ampak le nekaterim izbranim stanovom, popolnoma prezirajoč zlasti delavske stanove.

To so tudi čutili ti stanovi, ter zahtevajo kot demokratična in druge tej več ali manj podobne stranke, za vse jednako prostost. V tej vsesplošni prostosti in enakosti nahajajo te stranke rešitev iz sedanjih žalostnih socijalnih razmer. Kako daleč pa so prišli v svojih izvajanjih in sanjarijah, vidimo iz tega, da je komunist Fourier trdil, da bo v prihodnji komunistični človeški družbi, v kateri bo vladala vsestranska prostost in enakost, „vsak človek petkrat na dan bogato kosil“. Nočejo pomisliti, da bi morala tudi tedaj biti neka višja oblast in sicer še močnejša od dandanašnjih, ako bi hoteli ohraniti red in mir. Oblast bi morala biti, ki bi vodila družbo, jo nadzorovala ter tudi res silila posamne ude k delu, zakaj brez dela ni jela in brez dela bi izostajalo tudi onih 5 bogatih kosil.

In kaj razvidimo iz vsega tega? Korenina vsemu temu je boj proti božji oblasti. Ako tajimo Boga, tajimo tudi oblast. Ker pa svet ne more obstojati brez oblasti, in ker taji, da je oblast od Boga, a mora imeti vendar oblast, zato si jo vstvarja sam; ta oblast pa ni več moralna, ampak fizična, ta oblast je oblast moči in tiči v militarizmu, vojaštvu. Mesto božje postave, ki ukazuje človeku pokorščino do posvetne oblasti, služijo v to v liberalni komunistični državi bajoneti in kanoni. Toda tudi bajoneti in kanoni niso vsemočni, in zato se poprašamo: kakšna stavba državna je boljša, ali taka, kjer vlada orožje in izvira pokorščina iz strahu pred orožjem — ali taka, kjer so vsi stanovi, zlasti pa nižji, delavski, ki so v državi v veliki

Tedni in meseci so minuli in P. Ryan ni deklice nič več videl. Toda skrbelo ga je, ker je zdravnik tako pogostoma začel zahajati v bližnjo hišo. Pri priliki je poprašal nekoga vrtnarja in ta mu pové, da je Rozino popadla huda mrzlica. Nekaj dni pozneje zvedel je še huje poročilo in prvi petek v mesecu se je govorilo, da je prav malo upanja več, da bi Rozina ozdravela. „Rozina“, je pravil vrtnar duhovnu, „Rozina vsako noč blede in zahteva da se jo pusti v Vašo kapelico in to tako silno, da jo komaj udržimo v postelji. Dekla mi je tudi pravila besede, koje vedno otrok izgovarja namreč: „Jezus me kliče!“ Toda menim da se ljudje motijo, ker družina je judovska“.

P. Ryan odide, toda trdno je sklenil, da deklico obišče še tisti večer.

Po večerni pobožnosti se je še nekaj pomotil z delavcem, ki je nekaj popravljal in preminjal na altaru Jezusovega Srca. Po večerji pa se je osmelil stopiti v sosedovo hišo, če tudi je dvomil, ali bo otroka videl ali ne. Tam je našel vse zmedeno. Rozina, smrtno bolna, je ušla, ko se je postrežnica nekam oddaljila. Rozine ni bilo nikjer najti. Vse je deklico iskalo, a zaman.

Tudi P. Ryan je pomagal jo iskati: Tu ga spreleti neka druga misel. — Naglo odide in stopi v cerkev. Glej,

večini, v erni in ubogajo oblastnije zato, ker jim vera narekuje, zato, ker vedó, da je vsaka oblast od Boga? Tega ni težko uganiti!

Ako hočemo torej na svetu res pravi red in mir, moramo nujno povdarjati verstvo, zakaj odpad od Boga prelevi svet v jamo razbojnikov.

Da bo res pravi red in mir na svetu, treba vere, treba krščanstva; to pa nas uči, da mora vse naše življenje in delovanje temeljiti na pravičnosti in medsebojni ljubezni, nas uči, da smo si bratje.

Na to je g. poslanec še enkrat na kratko ponovil glavne točke svojega govora, in dejal, da

a) politično načelo, ki more rešiti Slované in Avstrijo, mora biti načelo krščanske pravičnosti;

b) razvoj velikoobrti naj se razširi tudi pri nas; v podlago tega mora biti zopet krščansko načelo, po katerem se vstavi pogubna in krivična konkurenca. Vstvarijo naj se zakoni v varstvo delavskih stanov — izvrši se svetovna sprememba v njihovo korist;

c) ako hočemo kot narod živeti, je neobhodno potrebno, da se združimo s Hrvati, ker s tem dosežemo, česar ne pričakujemo od „zgoraj“;

d) da se bomo pa mogli ohraniti in povspeti, treba, da povdarjamo le pravo prostost in avtoriteto, katero nas uči krščanska vera.

Na splošno: Mi potrebujemo je dnotne misli krščanstva, da se preobrazijo sedajne razmere. Vsi moramo biti istega načela. Pričeti pa moramo pri družini, in ta mora biti krščanska, in ako je družina res krščanska, nam ne bo mogel sovražnik do živega. Država pripoznava samo pravico, da smejo ljudje častiti Boga, a država ne pripoznava Boga; jedino pravo zavetje veri je torej le v krščanski družini. Zato se bide boj tudi proti družini in to zlasti s tem, da se povsod usilja ljudstvu civilni zakon, ki je zadnji nož v srce človeške družbe.

ni se motil. Tu najde Rozino. Kakor mlada tičica je čepela ob vnožju Jezusove sohe. — Ljubezen vse premore. Ljubezen jej je navdihnila moč, da je mogla sem priti.

Duhoven na prvi pogled spozna, da mlado življenje že ugaša. Le nekaj minut je morda še bilo časa; niti trenutka ni bilo zgubljeni. P. Ryan se ni dolgo pomišljal. V malih trenutkih je otroka krstil, poklical po imenu, a nič ga ni slišala. Duhoven se skloni čez umirajočo in zasliši lahek izdih: „Jezus — kliče — Rozino!“ Nježno telesce se naglo strese in srce je nehalo biti. Rozina je odplula v večnost, da bode tam cvela pri Božanskem Srce.

Ob vnožju svojega križa je P. Ryan hranil v stekleni škatici bel uvel rožni popek, ktereга listovi so imeli temno znamenje in kolikorkrat je zjutraj ali zvečer ta popek zagledal, je vskliknil: „Deo gratias — Hvala Bogu!“

Štiri rimske patriarhalne cerkve

(Piše J. K.)

Na strehi, kije krita s kamenitimi ploščami in cementom zagledamo najprej velikansko srednjo kupolo in 6 manjših, vse so krite s cinkom. Okoli in okoli strehe je kamenita ograja, viša ko človek; na sprednji strani vidimo kipe, ki so se nam od

Pri nas so, hvala Bogu, še krščanske razmere v družini, a skrbeti moramo, da vzraste iz teh tudi res dobra mladina!

Nismo še izgubljeni! Naša sveta vera stoji še in z vero vied tudi naša slovenska zavednost. In kakor stoje neomajne naše skale, tako stojimo tudi mi neomajni nasproti Nemcem in Lahom in vsem sovragom!

Politični pregled.

Umor kralja Umberta. V nedeljo popoldne je bil italijanski kralj v Monci, kjer ima kraljevska družina letovišče, pri neki telovadni prestavi. Tam je kralj sam najbolj izurjenim telovadcem delil lastnoročno častne svenjine. Ko je kralj zapustil svoj sedež in stopil v kočijo, da bi se peljal domov, napadel ga je neki anarhist po imenu Angel Bressi in ustrelil trikrat nanj iz revolverja. **Ena krogla je zadela kralja v srce tako, da je potem umrl.** Stražnikom se je posrečilo uloviti zločinca. Ljudstvo je besnelo in je hotelo iztrgati orožnikom anarhista iz rok in ga raztrgati na kose. A orožniki so vendar zamogli hudobneža živega peljati v vojašnico. Tam je kazal Bressi malo kesanja in odgovarjal prav osorno na vsa uprašanja. Rekel je, da je ubil kralja, ker je prepričan anarhist in sovražnik vseh vladarjev. Bressi je tkalec in je prepotoval že skoraj cel svet. Prišel je pred kratkim iz Amerike, kjer je bil v mestu Patterson. Posebno dosti časa se je mudil v prejšnjem življenju v Budimpešti, kjer je imel znanje z dvema malopridnima ženskama. Zločin tega izmečka človeške družbe je napravil velik utis v celi Evropi. Od vseh strani so došla brzojavna sožalja na italijanski dvor. Prestolonaslednik Viktor Emanuel je bil se svojo soprogo Heleno ravno na poti v Črnogoro, ko ga je dohitela tužna vest očetove smrti. Tudi papeža je bridko za-

spodaj zdeli ravno primerni, da so iz več kamenov nakopičeni in prav grobo obsekani velikani. Tam je tudi več hišic za stanovanje cerkvenih služabnikov „San-Petrinov.“ Tudi vodo imajo gor napeljano.

Oglejmo si kupolo od zunaj. Obhoda ima 192 m, visoka je od cerkvene strehe do vrh križa 94 m, sama laterna je visoka 15 in pol m, v premeru ima kupola 42 m. Michelangelo je rekel, da hoče sezidati visoko v zraku drug Panteon; držal je besedo, ker premer Panteona je le 1 m širji; visok pa je le 68 m. Da spoznamo visokost kupole ali sploh cerkve sv. Petra, primerjajmo jo z visokostjo najvišjih stavb na svetu. Najvišja stavba je vsekako Eifflov stolp v Parizu, visok 300 m. Mogoče je bilo tako visoko graditi, ker je nad 60 m visokim zidovjem vse iz železa. V drugi vrsti sta oba stolpa kolinske cerkve po 152 m; piramida pri Gizehu v Egiptu meri 138 m; stolp v Strassburgu 143 m, stolp pri sv. Štefanu na Dunaju 140 m; eden sam meter nižej, tedaj 139 m, je visoka cerkev sv. Petra do vrh križa na kupoli; tedaj je glede visokosti še le na sedmem mestu. Ker pa spoštovani bravci navedenih stavb najbrže ne poznajo, naj primerim visokost cerkve sv. Petra z goriškim gradom. Goriški grad, t. j. grič je nad morjem visok 156 m, Gorica sama je nad morjem okoli 38 m, tedaj je grajski grič nad

dela vest o smrti italijanskega kralja. Ko je papež slišal, da je kralj mrtev, je ostal kakor omamljen na svojem stolu in čez nekaj časa rekel: U boga družina. Potem pa je daroval sveto mašo za ranjkega.

Srbija. Poroka med kraljem Aleksandrom in Drago Mašin je že sklenjena. Vsi Srbi so te poroke veselili, ker je po njej postal kraljev oče Milan v Srbiji nemogoč. Rusija vidi v tem koraku mladega srbskega kralja poročstvo bodočega prijateljstva Srbije z Rusijo. Srbski narod je od nekdanj Rusiji prijazen in le nevedni trinog Milan je bil kriv napetih razmer med Rusijo in Srbijo. Ruski car je imenoval svojega novega stalnega zastopnika v Belgradu. Kakor se govori v dobro poudčenih krogih bodo še v tekočem tednu pomiloščeni vsi politični kaznjenci, katere je spravila Milanova maščevalnost v ječo.

Vojska na Kitajskem. Položaj na Kitajskem se je v zadnjem tednu znatno poslabšal. Evropske vlade so se bavile z uprašanjem o resničnosti izjave kitajske vlade, da so poslanci še vsi živi in pod varstvom vlade. Zviti Kitajci so si s svojimi slepariji pridobili 10 dni časa, da se morejo bolje pripraviti na boj z mejnarodnimi četami. Še zdaj sleparijo Kitajci razne vlade Evrope, češ, da jim pošljejo lahko poslance žive v pristanišče Tienčin. Kdo veruje več Kitajcem? Kakor poročajo zadnja izvirna pisma poslancev, so bili poslanci že meseca junija v takem položaju, da se niso mogli braniti več ko teden dni. In zdaj naj bi bili živi in prosti, ko so že pred tremi tedni Kitajci sami poročali, da so jih umorili. Da so živi je sicer mogoče, a če so živi, so jetniki boksarjev. K vsemu temu je še dostaviti, da so Kitajci oboženi z najnovejšim orožjem in v velikanskem številu, evropski vojaki pa med seboj jako nesložni. Godi se pa tudi, da se streljajo med seboj, ker delajo posamezni vojskovodje na svojo roko. Tako se je zgodilo, da so napadli pred nekaj dnevi Japonci oddelek ruskih vojakov, misleč, da so Kitajci. Še le ko je bilo 5 Rusov in Japoncev mrtvih so se spoznali. Edina država, ki postopa pametno v kitajski vojski je Rusija. Že nad 80.000 Rusov je na poti na Kitajsko in vsak dan pošilja ruski car nove moči na Kitajsko. V nedeljo se je zgodilo pri odhodu ruskih vojakov iz Poljskega nekaj žalostnega. Nekateri vojaki ki so bil odmevni na Kitajsko, so skušali čez mejo. A orožniki so jih na meji dohiteli in obsojeni so bili vsi na smrt. Kakor je pa videti iz velikanskih priprav, je Rusija pripravljena sama vojskovati se z Kitajci, ker ve, da se ne more zanašati na tisto pest mejnarodnih vojakov, ki prihajajo od vseh vetrov na kitajska tla.

Vojska v južni Afriki. Ker so se Angleži naveličali vednih neugodnih poročil iz Afrike, jim je njih vojskovodja

Gorico visok 118 m, do vrh grajske strehe 132 m, tedaj je cerkev sv. Petra v Rimu 7 m viša ko goriški grad. Sama laterna na vrhu je 1 in pol m viša kot sam grad, t. j. zidališče.

Ker smo že tako radovedni, pojdemo še v pozlačeno jabelko pogledat. Od zunaj nad laterno pridemo skoz ozek vrat ali grlo po železnih lestvicah v bakreno jabelko. Jabelko ima v premeru 2 in pol m ter prostora za 16 ljudi. Kdor je preobilen, naj ne hodi gor, ker lahko obtiči v grlu; sicer pa ne bo videl nič posebnega, kakor le križasto železno ogrodje in štiri ozke špranje, skoz katere prihaja mračna svetloba. Sebastijan Brunner pripoveduje žalostno-veselo prigodbo o nekem Angležu, ki se je hotel v svoji prismojenosti pobahati s tem, da je v jabelku sv. Petra že jedel in pil; kakor je tisti, ki mi je pravil, da je v Miramaru že sedel na prestolu, na katerem je sedel nesrečni cesar mehikanski Maksimilijan, mislil, Bog ve kako imeniten da je, radi tega. Ta dobri Anglež je tedaj vzela seboj pečenke, kruha in vina. Ko se je dobro najedel in napil, se je vesel in grozno zadovoljen spravil noter v ozek vrat. Pa šmentano se je bil ta čas izredil, da ni šlo in ni šlo naprej. V strahu in osramočen je moral reved čakati, da se je jed nekoliko porazdelila po vsem životu. —

Roberts po dolgem času vendar enkrat poslal ugodno poročilo. Brzojavil je namreč, da je ujel 5.000 Burov z ednim topom in generalom Prinslov, a čez 24 ur je brzojavil še enkrat, da se je ušel, da je bilo le 980 Burov. Če prešteje Roberts še enkrat ujete Bure jih bo morda le 9 ali pa celo nič.

Novice.

V Gorici. V petek dne 27. m. m. je imel mestni svet sejo. G. župan Venuti prečita predloge za proslavo 70 letnega rojstnega dne Nj. Veličastva cesarja Fr. Jožefa in za njega prihod na Goriško. Mej drugim se je določila svota 10.000 K za opravo Franc Jožefovega zavoda za stare in onemogle in ravno toliko zasodelovanje pri slavnostih, katere priredi goriška dežela ob prihodu Nj. Veličastva. Sklenili so dalje, da se vsi starašine in corpore udeleže odprtja goriške razstave na Generališču. Ta razstava se priredi v proslavo 50 letnice mestne avtonomije. Petdesetletnica je prav za prav 12. dec. t. l., zato bodo ta dan imeli slavnostno starašinsko sejo.

Kaj je bila za goriške Slovence mestna avtonomija, hočemo v eni prihodnjih številk povedati.

Mestno gospodarstvo v Gorici. Iz poročila, katero je izdala občinska blagajna, je razvidno, da znaša nepokriti mestni primanjkljaj od leta 1893 do konca leta 1899 nič manje nego 44.130.60 kron, za tekoče leto pa je znesek 45.102 kron nepokriti, skupni primanjkljaj znaša toraj 89.322.60 kron. Drugi nepokriti dolg v znesku 79.007 kron ima mesto pri podružnici kreditnega zavoda v Trstu, kateri se je uporabil za šolo ustanove „Frinta“. Drugih 169.229.60 kron dolguje mesto istemu zavodu, ker je sezidalo shrambo za smodnik v Vrtojbi in za popravo pokritega sadnega trga. Kako bo mestni zastop saniral to slabo gospodarstvo, se še ne ve, a govori se, da se mu bo predložil nek „trdi načrt“, katerega bo moral sprejeti. Ti dolgovi nam tudi povedo, zakaj je bilo mestnim in deželnim poslancem na dovolitvi najemniškega krajcarja toliko ležeče!

Nadvojvodinja Marija Valerija je milostno prevzela pokroviteljstvo goriške družbe vednega češčenja in z njo združenega zavetišča za uboga dekleta.

To veselo novico je uredništvu našega lista sporočila visokorodna grofica Matilda Coronini.

Imenovanja. Njeg. Vel. presvetli cesar je imenoval mons. Štefana Kofola kanonikom skolastikom, a mons. Wolfa, dosedaj župnika pri sv. Ignaciju v Gorici pravim kanonikom tukajšnjega metropolitanskega kapiteljna. Čestitamo iskreno!

Smrtna kosa. — Župnik-dekan v pokoj, častni kanonik stolnega kapitelja tržaškega in vitez Franc Jožefovega reda, g. Jurij Jan, je umrl dne 24. m. m. v

Končali smo pregledovati znamenitosti cerkve sv. Petra. Vrnimo se nazaj po stopnicah v cerkev; skaziimo čast in počestčenje vsemogočnemu Bogu, ki v neznamni podobi sv. hostije prebiva v tej najveličastnejši hiši človeških rok. Tu vidimo, da so človeške moči vse mogoče storile, da človeka približajo Bogu; Bog pa je tudi storil največi čudež, da bi se približal človeku, postavil je sakrament sv. R. T.

Stopimo iz cerkve. Na trgu se še enkrat ozrimo na velikansko stavbo. Res občuti človek to, kar piše nemška pisateljica gospa Stael: „Posebni občutki so obdali Osvalda, ko je gledal cerkev sv. Petra. To je prvokrat, da delo človeških rok upliva nanj, kakor čudo narave. To je edina umetnija na zemlji, katera ima podobno veličastvo, kakoršno imajo dela Božjih rok“. Kar Bog naredi, je neminljivo, ni treba popravljati, kar pa pride iz človeških rok, se spreminja in podira, treba je vedno popravljati in prenavljati. Komaj 400 let cerkev stoji, pa smemo reči, nobena plošča na strehi, nobena plošča na tleh, nobena šipa v oknih, noben košček ometja na stenah ni več od starih, prvotnih. V tej cerkvi je veden delavnik, zidarji, kamnoseki, ključavničarji, tesarji imajo vedno delo. Tako je vse, kar človek naredi, četudi najpopolnejše, vendarle nepopolno.

Dolini pri Trstu v častiti starosti. Porojen je bil dne 11. aprila leta 1821 v Mečinjah pri Kamniku na Kranjskem. Pokojnik je bil odličen rodoljub in je mnogo pripomogel k narodnemu preporodu Istre. Mir njegovi duši! — V Št. Andrežu je po dolgi bolezn umrl dne 28. m. m. gospod Andrej Lutman, oče tamošnjega župana gosp. Andreja Lutmana, v 67. letu svoje starosti. N. v. p.

Letošnja vročina in njeni nasledki. Po vsej srednji Evropi vlada letos grozna vročina, ki rodi veliko usodepolnih posledic. Od vseh stranij prihajajo poročila o teh nesrečah. Tako se poroča, da zadene v Parizu vsaki dan poprečno deset ljudi kap po solnčnem pripeku, enako popada na cesti mnogo konj in pogine na solnčarici. V Italiji so slučajni solnčarice na dnevnem redu. Toda ni treba hoditi tako daleč, tudi v naši Primorski vlada silna vročina. V Trstu je taka vročina, da se pripeti skoro vsaki dan kaka nesreča vsled solnčnih opeklin. V soboto so se zgrudile tri osebe mrtve vsled solnčne kapi. Tu v Gorici imamo tako vročino, kakoršne ne pomnijo najstarejši ljudje. V senčni sobi je po noči 25 stopinj toplote, dočim jih je bilo 22 v splošnih vročih časih. Ljudje so ves ta čas zelo vznemirjeni, ne spijo po noči in vse noči je prebivalstvo na ulici, ker se boji iti v svoja bivališča. K vsej tej nadlogi pa sti se pridružili še dve drugi, katere pa bi se lahko prepričilo, ako bi bilo merodajnim krogom na mari dobrobit prebivalstva. Prva nadloga je — pomanjkanje dobre pitne vode, katere je dovolj okrog Gorice, le v mestu je ni. Vodovod vsled vročine peša in ljudstvo je v stiski za dobavo vode za najnujnejše potrebe. Druga nadloga pa je čiščenje stranišč po mestu. V tej vročini, ko je atmosfera v mestu že tako vse drugo nego zdrava, razširja se iz stranišč okužljivi smrad, iz katerega bi se lahko izleglo kaj hudega...

V ponedeljek zvečer pa je vendar le prišla ploha in še dokaj ohladila zrak. Čujemo tudi, da je v Pedrovem, odelku rihemberske občine, pobila toča.

Solnčarica. V ponedeljek dopol. ob 10. uri je na Blančah zadela solnčarica Valentina Brumat-a po domače Valerija, ko je trosil na polju seno, bil je takoj mrtev.

Slovenska zasebna ljudska šola društva „Šolski dom“ v Gorici je v šolskem letu 1899—1900 vzdrževala 11 razredov in sicer: devet v prostorih Šolskega doma, jeden mešan v ulici sv. Klare in jeden z dvema oddelkoma v Cipresnih ulicah. Vseh otrok bilo je vpisanih 595, od teh je bilo 270 dečkov in 325 deklic. Mej letom je izstopilo, oziroma se preselilo 17 dečkov in 25 deklic; umrla sta 2 dečka in 3 deklice. Prav dobro je napredovalo 35 dečkov in 73 deklic, dobro pa 154 dečkov in 176 deklic; nezadostno 31 dečkov in 31 deklic; neizprašanih pa je bilo 15 dečkov in 17 deklic. Od tretjega razreda naprej bili so otroci ločeni po spolu. Večina otrok obiskovala je šolo prav redno, vendar je bilo tudi takih, ki so prav neredno hodili v šolo, kar zasluži ostre graje. Podpisano šolsko vodstvo šteje si v prijetno dolžnost pohvaliti vse one roditelje, ki so poskrbeli, da so njihovi otroci redno hodili v šolo, kjer so marsikaj koristnega se naučili, kar jim pozneje prav dojde, najsrčnejša pa zahvala vsem onim p. n. čestitim dobrotnikom in dobrotnicam, ki so svojimi radodarnimi doneski pripomogli, da se je siromašnim otrokom priskrbel šolski pouk na takem kraju in v takih prostorih, kamor so prav lahko zahajali. Hkrati bodi hvalno omenjeno, da je osmošolec Ljudevit Premrou podaril bogato zbirko raznih rudnin, koje je šola nujno potrebovala.

Šolsko vodstvo slov. ljudske šole društva „Šolski dom“, V Gorici, 25. julija 1900.

Josip Hrovatin, vodja.

Pregled črte bohinske železnice. 27. m. m. sti dotični komisiji kranjska in goriška sestavili skupni zapisnik o pregledu te črte. Pri tej priliki se je komisija ozirala tudi na nekatere želje prebivalstva. Govori se, da se že tekom tega leta prično nekatera dela, zlasti predor (tunel) med Podbrdom in Bistrico. Goriška komisija je začela svoje delovanje v Podbrdu,

ondi so jo pričakovala odposlanstva občin Podbrdo, Grahovo in Cerkno. Odposlanci občine Podbrdske so seveda s prvotnim načrtom zadovoljni, ne pa oni z Grahovega in iz Cerkna.

Občinski odposlanci z Grahovega so namreč izrekli željo, da bi se prelozila poslaja iz Podbrda v Log ali pa k Grahovski cerkvi. Cerkljani pa bi radi imeli stransko progo do Cerkna, in če bi to ne šlo, pa vsaj posebno cestno zvezo mej Cerknom in Podbrdom.

Opomni se, da je pri sestavljenju zapisnika izjavil zastopnik vojnega ministertva, da je vojna uprava tega mnenja, da naj bi se gradila ta železnica ob levem bregu Soče. Večina gospodov se je pa izrekla za to, da naj ostane načrt, kakor ga je vlada predložila, in naj gre železnica med Bodrežem in Kanalom na desni breg Soče v Gorenjovas.

Pobiranje užitnine v deželni upravi. — Pobiranje užitninskega davka je zdaj v zasebnih rokah. Deželni zbor pa je naročil odboru, naj skrbi, da pride to pobiranje v deželno upravo. Človek bi mislil, da bodo vsi ta sklep z veseljem pozdravili. Pa ne! Glavni ugovor proti tej nameri je: „Če dobi pobiranje teh davkov dežela v roke, tedaj se bo deželni užitninski urad posluževal finančnih stražnikov in bo strogo postopal ter tudi ovajal, koliko speča ta ali oni, kar bode uplivalo na odmero osebnih dohodarine.“

Ta ugovor je prazen! Deželni odbor je neodvisen od c. kr. finančnega oblastva. Ta odbor so poslanci, katere ljudstvo po svoji volji voli. Če niso bili davkoplačevalci nadlegovani zdaj, ko je zasebnik imel v rokah pobiranje davkov, še manj bodo zdaj, ko bodo imeli stvar v rokah naši poslanci. Poleg tega bi ta naredba prinašala deželi vsako leto na tisoče goldinarjev dobička! Prav umestno in koristno bi bilo tedaj, ako bi se enoglasni sklep našega deželnega zbora uresničil.

„Soči“. — Gg. Gabršček, dr. Tuma i. dr. so začeli v svojem glasilu ostuden boj proti slovenski duhovščini. Poseben apetit imajo na škandalčkih, katerih — žal — ni prost tudi najzvišenejši in najsvetejši duhovski stan. Tega sredstva se poslužujejo, ker hočejo v deželi zmagati. Povemo že naprej, da smo to pričakovali. Vsi liberalci so enakl Prepričani smo pa, da bodo ravno nasprotno dosegli. Tedaj le naprej po tej poti, kmalu boste pokopani!

V tej stvari ste gg. na krivi potil! Takih škandalčkov se po vesti ne sme odkrivati drugemu nego predstojniku, v tem slučaju Nj. eminenci kardinalu, kateri bo vse potrebno poskrbel, da se pohujšanje zatre. Če delate drugače, delate proti svoji vesti. Odkrito pa povemo: Gorje njim, ki dajejo krščanskemu ljudstvu slab izgled in sramotijo cel stan in jemljejo s tem svojim duhovnim sobratom veselje do dela v vinnogradu Gospodovem — ali gorje tudi tistim, ki take reči nedolžnemu ljudstvu izdajajo!

Res je, pohujšanje mora biti! Vsaki stan — tudi najsvetejši — ima svoje pohujšljivce. Sv. katoliška cerkev je ustanovila 4 kvaterne tedne v letu, v katerih naj verno ljudstvo goreče prosi in moli Boga, da mu pošlje dobrih in vestnih duhovnikov.

Ni naša dolžnost, da bi preiskovali, koliko je resnice na škandalčkih, katere spisujejo gg. okoli „Soče“ — imamo predstojnike, kateri za to skrbé. Recimo, da bi bilo kaj res, kar pišejo sotrudniki „Soče“, bila bi njih dolžnost ovaditi take stvari pri predstojnikih.

Priznati morate, gg. okoli „Soče“, da se „Primorski List“ bori z moralnimi sredstvi. Takih sredstev, kakoršnih se poslužujete vi, bi mi imeli na tisoče in tisoče, pa se jih kot katoličani ne moremo posluževati.

Dasi je pa orožje, s katerim se vi borite proti nam vse drugačno, kakor naše, ne mislite, da se vas bojimo. Ne-poštenje mora pasti! Zato kličemo goriškim rojakom somišljenikom, naj se s podvojenimi močmi pripravijo na boj! Duhovniki, učitelji in drugi razumniki, katerim je blagor ljudstva pri srcu, prizadevajte si, da se zdivanje narodnih naprednjakov zatre. Na delo, ker je moralnost nedolžnega slovenskega ljudstva v nevarnosti!

Iz Trsta. — „Edinost“ št. 166 piše proti „Pr. L.“ tako-le: „Očitanje, da smo mi pozivljali na razkol, je infamija najnižje vrste“.

Poglejmo nekoliko bolj natanko, ali smo gospodom v Trstu storili kako krivico! Navesti hočemo le nekaj odstavkov, iz katerih smo sklepali, da tudi „Edinost“ hujska za verski razkol.

V št. 154. dotika se „Edinost“ vprašanja, ali bi smeli katoliški Slovenci zapustiti katoliške cerkve ter zahajati v pravoslavne cerkve. Njen dopisnik je hodil že po vsem svetu. V krajih, kjer ni bilo katoliških cerkva, je opravljal svoje verske dolžnosti v luteranskih in pravoslavnih cerkvah. Da bi bil bolj gotov večnega življenja, povprašal je za svet nekega dekana rimsko-katoliškega. Ta namestnik Božji (Kako spoštljivo!) mi je odgovoril: „Prvo ste dolžni, ako le mogoče, iti v našo cerkev; ako pa to ni mogoče, je toliko luteranska, kakor pravoslavna cerkev sposobna, da se v nji Bog moli, ker so tudi to cerkve in hrami Božji“. Da bi bil bolj gotov svoje stvari, sem vprašal o stvari še nekega pravoslavnega paroha. Odgovor je bil: „V vseh cerkvah, kjer se daruje ne krvava daritev, ustanovljena po našem Izveličarju, morete moliti z istim uspehom“.

Tako prinaša „Edinost“! Dopisnik vpraša na koncu: „Kdo ima torej prav?“ Odgovora na to vprašanje pa ni!

Temu dopisu pač ni treba komentarija! S takimi dopisi se očitno ljudstvo zapeljuje v verski razkol. Izgovarjajte se kakor hočete, tako pisarjenje je nevedno časopisa, katerega spisujejo katoličani in katerega berejo katoličani! Nikar ne kličite na pomoč duhovnikov, kateri vam pri listu pomagajo! Takih dopisov ne more odobravati katoliški duhovnik! Sicer so se pa liberalci in brezverci v vseh časih sklicevali na duhovnike!

Dalje!
„Edinost“ št. 140. nas zagotavlja, da njih misel na pravoslavje je resna. Piše tako-le: „Morda gospodje še nimajo popolnega pojma o škodi, ki jo trpi in bo trpela cerkev vsled dogodkov na sv. Rešnjega Telesa dan. Mi smo čuli celo, da se ponekod posmehujejo grožnjam o prestopu v pravoslavje — češ, to so le besede“ itd.

Tako pisarenje imenujemo mi po domače: hujskanje za pravoslavje! Toliko za danes!

— V nedeljo je bil občni zbor kmetijskega društva za Trst in okolico. Udeležba je bila — kakor nam je sporočil društvenik — zelo pičila. Kmetov ni bilo skoro nič! V odbor sta izvoljena dva kmeta!

— V nedeljo je bila procesija pri sv. Jakobu, pri kateri je na veliko veselje slovenskih tržaških vernikov vihrala tudi zastava sv. Cirila in Metoda. Ljudstva je bilo vse polno (do 15.000). Da bi se preprečil vsak nered, sta bili pripravljene dve stotnji vojakov in nebroj policistov. Toda nereda ni bilo nobenega — jasen dokaz, da slovenska zastava v Trstu ni izzivanje. Godba je bila vojaška. Veselje nepopisno! „Edinost“ piše: „Duh sv. bratov Cirila in Metoda plavaj nad nami. Ostati hočemo zvesti njiju veri, luči, resnici, ki sta jo širila med našimi davnimi predniki“.

Lepe besede! Bog daj, da bi se vera, ki sta jo oznanjevala sv. Ciril in Metod, med nami vedno bolj utrjevala, in da bi za vselej izginilo žuganje za verski razkol!

V Pazinu je bilo dne 26. m. m. velevažno zborovanje proti vinski klavzuli. Sklenili so, da napravijo prošnje na cesarja in uloge na ministerstva za brez-pogojno odpravo klavzule ter za uvedbo carinskega stavka najmanj 16 K na meterski stol.

Iz Koprive, dne 23. julija. Zadnjič ste poročali, da so plesali v Krajnivi; ta ples ni bil posamezen slučaj, ampak to gre kar po vrsti vsakih 8 dni. V naši bližini je bil letos ples prvič v Tomaju, potem v Dutovljah, v Skopem, v Krajnivi in tako je prišla na vrsto tudi Kopriva. Obhajali smo preteklo nedeljo shod sv. Elije, in da ne bode vse mrtvo (?) smo imeli tudi mi, žalibog, godce. Uverjen sem, da bi fantje večkrat odstopili od svoje namere, če bi se izrekla odločna

beseda, in tudi to je res, da se več brigajo za dovoljenje plesa nekateri občinski možje, kakor fantje sami. Pisec teh vrstic ni nasprotnik poštenega veselja, ali taki javni plesi se studijo poštemu človeku, ker tam se samo nori, kriči, pijančuje in preklinja, da človeka strah lovi. „Teló si besen mori — a vrag mu dušo lovi!“ Pravosodno in notranje ministerstvo, deželni in okrajni šolski sveti razpošiljajo svoje okrožnice na sodišča, cerkvene urade, na šolska vodstva, kakó naj se razdivjana mladina kroti, vendar zaman sodnikom, duhovnom, učiteljem ves trud, če eden zida, a drugi podira, posebno če straha božjega ni. Omenjam še to, da so gori omenjene vasi povsem blizu, torej fantje ne plešejo samo eno nedeljo, ampak skoraj vsako nedeljo. Če premisslujemo ples samo z gmočnega stališča, kako velikanskih žrtev zahtevajo ti plesi od itak ubogega Kraševca!

No, dovolj tega! Večkrat premisljujem: „Kam jadramo?“ Če bi Jeremija še živel, povspel bi se na tomajski tabor in zapel bi nad nami nekam čudno jeremijado.

Iz Doberdoba. Vkljub sv. letu ter opetovanemu opominjanju v cerkvi naj bi se ničvredni plesi v Doberdobo opustili, bil je v nedeljo dne 15. julija vendarle ples. Godlo se je po laškem taktu in zato je došlo največ bližnjih Furlanov in furlank na ples. Po plesu zažigale so se tudi bengalične luči ter spuščale rakete v zrak. Ena izmed raket pa je namesto v zrak sfrčala zažigalec fantu v obraz, ter ga po licu in po enem očesu močno osmodila. Po mučni noči šel je drugi dan k zdravniku, da mu je očistil in zavezal poškodovani obraz. Teško, da ostane obraz brez madeža. Drugi dan po plesu našel je neki kmet na senožeti upepeljeno kopo sená. Sumilo se je, da bi obiskovalci plesa — vračajoči se po noči domov zažgali.

Volče, 27. julija 1900. V št. 30. z dne 19. m. m., je bilo v Vašem cenj. „Primorskem listu“ čitati, da je neki kup slame gorel v Volčah na nekem gnojišču, katerega „da“ so cigani zažgali ter odšli. Naznanjam Vam, da so tudi danes cigani in njih „gospe soproge“ obiskovali Volče, pa tudi župnišče, v katerem so se samolastno polastili na kuhinjski mizi ene listnice, sicer z malo svoto, ter tudi odšli o belem dnevu, brez da bi jih bil kedo zasačil.

Iz Kala nam poročajo: Zadnji „Pr. L.“ je pisal, da so pri nas ustanovili Italijani opekarno za silo. To je zmeta! Ustanovili so jo štirje bratje Slovenci iz Ozeljana pri Šempasu: Špacapan Jožef, Franc, Štefan in Ivan. Opekarno niso ustanovili za silo, ampak za stalno, ako bo neslo. Omenjamo tudi, da imajo ti bratje opekarno v Ozeljanu, katera obstoja že 50 let. Špacapani v Ozeljanu so izvrstni mojstri, zato upamo, da bo opekarna v Kalu dobro uspevala!

Izpod Krna nam poročajo: Po strašni vročini prišli so dnevi treska in hudega vremena. Skoraj vsako noč treska tako grozovito, da ni mogoče spati. V nedeljo po noči pa ni ostalo samo pri gromenju in blisku, ampak je tudi resnično tresčilo in sicer v planini „kuhnja“ v štalo Simona Sivec, po domače Smod-a, iz Vrsna. Štala je bila mahoma vsa v ognju, vendar se je še posrečilo rešiti nekega moža, ki je spal pod streho. Zgorela pa je štala in vse štiri krave, ki so bile notri, kakor tudi tik zraven stoječa štala „Gorenščekova“ iz Vrsna. Gorenšček ima krave doma, zato je bila štala prazna. Največ škode ima torej Smod, kateremu je zgorela štala in vsa živina. Sreča je bila, da so bili pastirji precej zraven in so z velikim trudom ubranili, da ni ogenj požrl še drugih hlevov, ki stoje blizu na okrog.

Pri nas se je pričela pojavljati strašna otroška morivka-davica. Sreča, da imamo zdravnika blizu in sicer zdravnika, ki se ne boji poti v Krn, kakor se boje navadno gospodski ljudje. Rešil je s svojo spretnostjo že več otrok. Prvo žrtev pa je vendar morivka že dobila, umrla je namreč 4 letna deklica nekega tukajšnega posestnika. Nesti jo moramo v mrtvašnico.

Ali kakšna je ta naša mrtvašnica?! Povem po pravici, da vsak svinjski hlev je poštenjši kakor naša mrtvašnica. Zbita je bila pred več leti tik

cerkve neka lopa iz desk; deske so poginile in je na vse strani odprta, streha pa sploh nič ne drži. To je naša mrtvašnica. Lansko jesen prenesli so noter nekega moža, ki je umrl za grižo. Po noči je prišel dež — živi varuhi so ušli pred ploho pod turn, kjer so zakurili ogenj, mrtvec pa ni mogel uiti. Bil je zjutraj, ko so ga pokopavali, popolnoma ves premočen in umazan od zemlje, da ga ni bilo skoraj spoznati. Pogrebci so se karzgrazali. In v tako mrtvašnico moramo nositi trupla svojih dragih ranjkih! Ustavljati pa se nič ne pomaga. Lani se je nek mož ustavil in ni hotel svojega otroka noter nesti. Oblast pa, ki bi imela dolžnost skrbeti, da dobimo pošteno mrtvašnico je moža kaznovala — in ostalo je pri starem. Upamo, da bo novo županstvo vendar nam preskrbelo pošteno mrtvašnico. (Dalje prih.)

Iz Novakov: Sadje nam je letos lepo kazalo in veselili so se ljudje, da bodo mogli kaj prodati, ker potreb je veliko, denarja malo. Pa Bog nam je to veselje — mogoče ker se v dobrih letinah kuha preveč žganja — precej zmanjšal. Dne 30. t. m. okolu 11. ure pop. je začela padati tako debela toča, da jo najstarejši ljudje komaj pomnijo. Padala je komaj nekaj minut — debela kot jajca — in pobila vse od kraja. Kupoma leži sadje po tleh. Škoda je ogromna. Pobijala je šipe in ljudi. Nekomu je skozi klobuk ranila glavo, da je bil ves krvav, drugega je ravno tako ranila na roki, neko dekcle je omamila. — Treba bi bilo, da se oblasti kaj pobrigajo za bedno ljudstvo in mu olajšajo vsaj nekoliko davčno breme.

Gorenje polje 1. avgusta 1900. V nedeljo 29. t. m. je vdarila strela v zvonik na Gorenjem polju. Prebila je zvonikovo streho, šla čez zvonove, kojih pa ni pokvarila (pač pa je pokvarila uro, da ne teče), do vhoda v zvonik. Tukaj je prebila obok ter šla po železnem držaju v zemljo. V ponedeljek 30. t. m. med 5. in 6. uro popoldne je šla velika toča po Kanalski dolini. Kolikor znano je potolkla po duhovnjah Zapotok, Marijino Celje, Gorenje polje, Deskle, Kanal. Pravijo, da je bila tudi na Kanalskem Vrhu in v Batah.

Kranjske novice. Slovenska umetniška razstava se odprla v Ljubljani 15. septembra. Vse pošiljatve posreduje za razstavo spediter R. Ranzinger v Ljubljani. — Za II. katoliški shod se delajo že priprave.

Slomšekovo slavje v Ponikvi na Štajerskem. Oči vseh zavednih Slovencev se obračajo zdaj na rojstno hišico velikega slovenskega škofa Slomška, uzornega rodoljuba in slavnega pisatelja. Tje se ozirajo posebno oči slovenskih duhovnikov, kateri verno hranijo Slomškovo oporoko: Vse za vero, domovino in cesarja! Dne 5. avg. bo poteklo 100 let, od kar se je rodil ta najboljši sin matere Slovenije. Od vseh krajev tužne slovenske domovine se odpravljajo rodoljubi v Ponikvo. O, naj bi Slomšekov duh zjedini zopet vse slovenske rodoljube pod jedino pravim geslom: Vse za vero, dom, cesarja!

Zborovanje „Leonove družbe v Mariboru“ 23-24. m. m. je bilo prav častno. „Leonova družba“ (dunajska) je društvo katoliških učenjakov. Družba zboruje vsako leto v drugem mestu. Letoš so si izbrali Maribor, kjer so naši vrli bratje preprijazno sprejeli nas Slovence in tudi Nemce kot sobojevnike za katoliško resnico. Shoda so se vdeležili baron Helfert, vojni škof Belopotocky in drugi odlični gospodje. V imenu slovenske „Leonove družbe“ je pozdravil zborovanje dr. Jos. Pavlica. — Zborovanje je bilo jako zanimivo in je pobudilo nove lepe sklepe. Knezoškof dr. Michael Napotnik je imel krasen govor pri slovesnem javnem zborovanju. Unel je vse poslušavce, ki so ga živahno pozdravljali kot novega častnega uda „Leonove družbe“.

Bog živi učenjake, ki za Kristusa delajo!

Ruski jezik — občeslovanski jezik. (Konec.) Ruščina bi se morala v Avstriji uvesti na vseh srednjih šolah kakor obvezen predmet; in od tega hipa bi Nemcem ne bilo več treba učiti se avstrijskih slovenskih jezikov, občevali bi z nami v ruskem jeziku. To bi ublažilo sedanje nasprotstvo mej Neslovani in

Slovani in nikdo bi ne bil na škodi. Avstrijski Slovani ob znanju ruščine bi ne premenili svojega materinega jezika; k večjemu Rusini, ki že zdaj govorijo jezik, ki je približno ruski. Nemci, Madjari in Italijani pa bi bili olajšani za eno neprijetnost, ki jim jo dela jezikovna neednotnost raznih avstrijsko-slovenskih narodov. Omiki, napredku v industriji in trgovini bi se pa s tem odprla nova pota. Rusija otvarja Kitaj in Sibirijo svetu; to je takega pomena, kakor je bilo odkritje Amerike. Kmalu se bo prišlo iz Pariza skozi Sibirijo v Peking v 13, v Tokio v 15, v Shanghai v 14 dneh.

Ali neslovanskim narodom v Avstriji bi se radi znanja ruščine kakor splošno posredovalnega jezika mej vsemi narodnostmi Avstro-Ogerske pa tudi ne trebalo bati, da se poslovanijo. Za avstrijske Slovence se Rusija že zdaj ne briga; a tudi balkanski Slovani jo ne zanimajo posebno, odkar je rusko vladno opozoril na Kitajsko knez Lobanov. Kitajsko se odpira in Carigrad sam izgublja za Rusijo svoj prejšnji pomen. Toliko lepše soglasje bi potem zamoglo zavladati v Avstriji. Jedni ko drugi bi zadobili prepričanje, da živih jezikov in narodov ni mogoče ugonobiti za stalno niti z vojno. Germanizacija in mažarizacija Slovanov je prazno delo, in še celo nevarno, ker neti nezadovoljnost mej Slovani in pospešuje panslavistiško agitacijo. In to agitacijo posebno podpirajo ruski krogi, ki imajo (??) svoje posebne agente v Pragi, Krakovem, Ljubljani, Zagrebu, v Bosni, Hercegovini, Macedoniji, Bolgariji in Crnigori. Z znanjem ruščine bi se odlomila ost panslavizmu v Avstriji. V tem pogledu nam daje vzgled Anglija v Indiji. Tam je glavni jezik urdu, ki ga govore mohamedski Indijci, najnevarnejši sovražniki angleškega gospodarstva. Angleška vlada pusti narodom njihov „urdu“ in ga kultivira v vseh indskih šolah, enako tudi mohamedski kult. Avstrijski Slovani bodo tudi potolaženi, kadar se jim pusti narodna in gospodarska svoboda; s tem se bode doseglo več, kakor če se jim nasprotuje, ker potem ne bodo imeli uzroka nezadovoljnosti pod žezlom naše presvetle vladarske hiše. Najložji pot v doseg tega je svetovni jezik — ruščina, katero se mora udomačiti v naši državi. —

Kateheze veleč. gosp. Kragelja stanajo: I. zvezek 30 v., II. zvezek pa 1 krona in 30 v., za vsak zvezek po pošti naročen še 10 v. za poštno znamko in 3 v. pristojbine za donešen denar.

Tvrdba B. Herder, Verlag. Knjigarna, Dunaj, I, Wollzeile 33. je sklenila, da bo prodajala vsa večja in manjša dela iz raznih strok katoliške literature, na pr. znani cerkveni slovar, državni slovar, zgodovine: Pastor, Weiss, Janssen in dr. zanesljivim naročnikom na mesečne obroke po 4 K za vsako leto.

Na ta način si vsakdo prav lahko napravi lepo knjižnico. Vplačuje se lahko na poštne prosth položnih listih, ki se pošiljativam pridenejo.

Opozarjamo p. n. čitatelje na to prekoristno započetje tem bolj, ker se naročnikom nič ne povisa cena in ne vračunijo obresti.

Socijalne drobtinice.

Iz otroških ust. Učiteljica: Otroci, kaj stavimo v kavo? Eni otroci odgovorijo, sladkorja, drugi žganja. Učiteljica: Pa vendar, otroci, kdo bo deval v kavo žganje! Mal 5 leten deček vesel odgovori: O jaz nikoli ne devam žganje v kavo, jaz delam kakor ata in mama, jaz spijem moje žganje po kavi Mirno praša na to učiteljica: Kdo še tako dela? Koj se dvigne še pet ročic. To se je zgodilo v otroškem vrtu. Hvala Bogu, ne pri nas ampak — na Francoskem. Ne bo li mogoče tudi pri nas kaj takega v prihodnjem rodu? Da — ako gledamo in molčimo.

Praktični socijalni tečaj na Dunaju bo letos od 4. do 6. sept. kakor lani v slavnostni dvorani katoliškega rokodolskega društva, Gumpendorferstrasse št. 39.

Naša društva.

Snujte Reiffeisnove posojilnice! Pred enim mesecem je zborovni na Dunaju državni kmetijski svet pod pred-

sedstvom poljedeljskega ministra. Poljedelsko ministerstvo se je izreklo, da smatra Reiffeisnove posojilnice kot podlagu celi organizaciji kmetijskega združenstva. Kjer ne zahtevajo posebne razmere druge osnove, vršijo te posojilnice lahko tudi nalogo posredovanja pri nakupovanju in nabavi kmetijskih potrebščin.

Iz St. Petra. — Kmetijska zadruga vrlo napreduje. St. Peter sme biti ponosen na to ustanovo, ki je na Goriškem prva te vrste! Čujemo, da bodo tudi drugod v goriški okolici napravili kmalu kaj podobnega! Le na delo! Obžalovanja vredno pa je, da se „Soča“ zaganja ob St. Petersko zadrugo ter ob neumorno delavnega g. kapelana Ličana. Mesto da bi gospodje dajali ljudem pogum, jih še smešijo! Tako daleč sega strast! Po cellem svetu pridno snujejo gospodarske in kmetijske zadruge, poljedelsko ministerstvo samo jih vsestranski podpira, le pri nas naj bi tega ne smeli!

„Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici“ vabi k izrednemu občnemu zborovanju, ki bo v nedeljo 5. avgusta ob 3. uri popoldne v prostorih g. Lisjaka pri Katariniju na Goriškem št. 2. z edino točko dnevnega reda: „Prememba društvenih pravil“ (po zahtevi vlade).

V Gorici dne 26. julija 1900.

Predsedništvo.

Za Alojzijevišče: † Kneginja Albertina Öttingen-Wallerstein, rojena grofica Larisch zapustila 300 K. Ob novi maši č. g. Val. Batiča v Čerčičah nabrali 16 K. Toliko tudi za „Šolski Dom“. Pri cerkvenem shodu v dol. Trebuši nabrali: 20 K. Bog stotero povrni!

Za kratek čas.

Kje je vzrok? — Ženin nevesti: „Ljuba moja, zakaj jočeš? Ali ti je žal, da si meni dala roko?“ Nevesta: „O, ljubi moj, ni mi žal, ne; jočem pa od veselja; glej moja mati so večkrat rekli: Dekle, ti si tako neumna, da se osla ne boš za moža dobila — a sedaj sem ga pa le dobila.“

Dobro mu je povedal. Kapucin je na potovanju prišel v gostilno, klical pivo in plačal. Neki naprednjak mu porogljivo reče: „Pater, o da bi jaz imel vaš denar!“ Kapucin: „In jaz vašo pamet!“ Naprednjak: „Kaj bi potem imela oba?“ Kapucin: „Nič!“

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8
priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-egrske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerno. Postrežba poštna.

Važno za vsakega!

Razprodaja
za 2 gld. 95 kr. dobite 14 dragocenosti:

Važno za vsakega!

Žepna ura Anker Rem (tudi posrebrnjena) z lepim krovom, 3 letno poročstvo. — Elegantne oklopne verižice z mahalom. Pariški sestav. — Igllica za vratnik s ponar. kameni. — Par pozlač. gumbov za zapestnike. — Oprava naprsnih in ovratnih gumbov. — Par srebrnih uhanov. — Prstan z elegant. kameni. — Malo žepno zrcalo. Te dragocenosti se dobe po poštnem povzetju za 2 gld. 95 kr.

Bratje Hurviz,

Krakov, Stradom 17 (Avstrija).

Kar ne ugaja, se v 8 dneh lahko povrne. — Bogati ilustrovani katalogi se dobe brezplačno. Prekupci in agenti se sprejemajo.

Krojaški mojster Franc Čufer

v Gorici, ulica sv. Antona št. 7
v hiši g. J. Kopača pri okr. sodniji,
izdeluje

vsakovrstne obleke za moške
po meri, bodisi fine ali pa
priproste.

Priporoča se svojim rojakom
v Gorici in na deželi, posebno pa
č. duhovščini in učencem srednjih
in ljudskih šol za obilna naročila.

Podpisana priporočata slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi svojo novo urejeno

prodajalnico jestvin.

V zalogi imata tudi raznovrstne pijače n. pr.: francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goružice (Senf.) Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodovo milo ter drugo v to stroko spadajoče blago. — Postrežba točna in po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Kopač & Kutin,

trgovca v Semeniški ulici h. št. 1.
v lastni hiši, kjer je „Trg. obrt. zadr.“

Anton Obidič,

čevljar

Semeniška ulica št. 4 Gorica,

priporoča se
zaraznovrstna naročila po meri
za gospe in gospode.

Narčila se izvršujejo hitro.

Priporoča dalje tudi svojo zalogo.

Objava.

Podpisani naznanja, da bode po bridki izgubi druzega Ivana firma **Brata Zupan** pod istim nespremenjenim imenom nadaljevala

orgljarsko obrt,

katero je skozi dveletno bratovo bolezen vodil podpisani in jo bode tudi nadaljeval pod imenom

Brata Zupan, orgljarja v Kamnigorici.

Preudano se priporoča prečistiti duhovščini in velečastitim cerkvenim predstojništvom in bilježim velespoštovanjem udani za firmo Brata Zupan

Ignacij Zupan,
orgljarski mojster.

Anton Potatzky

v Gorici, na sredi Račtela hiš. št. 7.

Trgovina na drobno in debelo.

Najceneje kupovališče nürnberskega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

Potrebščine

za pisarne, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

Potrebščine

za krojače in čevljarje.

Svetinjice, rožni venci, mašne knjižice.

Hišna obnava za vse letne čase.

Posebnost:

semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce po sejnih in trgih ter na deželi.

Nikaka skrivnost ni več

napraviti si vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfineje likerje po francoskem sistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za napraviti po 5 litrov likerjev: **Tropinovec, Absinc, Vermut, Ruski pelinovec, češki liker, Kimel** po 80 kr.; **Slivovec, Rum, češnjevce, Alaš, Alpski liker** po 85 kr. in **Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker** po 95 kr. — Razpošiljam proti predplačilu v znakah ali poštni nakaznici: po poštnem povzetju 10 kr. več. Vsaki pošiljati pridenem navodilo, kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga, mnogo ceneje.

Anton Rukavina,

Trst, Via Belvedere št. 23.

Artur Makutz,

klepar v Ozki ulici (Via Stretta),

se priporoča slavnemu občinstvu. Izdeluje vsakovrstna kleparska dela.

Priporočam se sl. občinstvu!

Naznanjam, da izdelujem vsakovrstna obuvala za gospoda in kmeta. Naročila po meri. Priporočam se mestu in deželi

Josip Medvešek,

čevljarski mojster v Gorici, ulica Soškega mosta (pri mitnici) št. 36.

Prva slov. trgovina z železjem

Konjedic & Zajec

prej G. Darbo

Gorica, pred nadškofijo št. 9.

Priporočata po najnižjih cenah svojo bogato zalogo najboljšega štajerskega železa in ploščevine raznega obrtniškega, poljedelskega, vinogradskega in polišnega orodja. Prevzemata naročila za vse stavbe in podjetja. Glavna zaloga za Gorico in okolico izdelkov c. kr. priv. tovarne; pripoznana zaloga najboljših kotlov od g. Nussbaum-a v Ajdovščini po tovarniških cenah.

Edina zaloga najboljšega koroškega askalon in brescian jekla. — Zaloga Portland in roman cimenta. — Česar ni v zalogi, priiskrbi se nemudoma.

Kupujeta staro železo in kovino po najvišjih cenah.

Vsako naročilo se izvrši nemudoma in vestno.

„Krojaška zadruga“

vpisana zadruga z omejeno zavezo

v Gorici,

Gosposka ulica hiš. št. 7.

VELIKA ZALOGA

vsakovrstnega manufakturnega blaga za ženske in moške obleke, za vsak stan in vsak letni čas v največji izbiri, kakor: sukno, platno, prtino, Chiffon, oksfort, srovice, vsakovrstne preproge, zavese, namizne prte; nadalje vsakovrstno perilo, srajce, Jäger itd. itd.

Vse po najnižjih cenah.

Cene so stalne brez pogaanja.

Anton Fon,

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici, imabogato zalogo raznovrstnih klobukov in točiv svoji krčmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Anton Breščak

Gorica, gosposkaulica št. 14,
(blizu lekarnе Gironcoli).

Ima v zalogi vsakovrstno pohištvo za vsak stan. — Oprava po najmodernejših slogih, posebno za spalne, jedilne in posetne sobe je po nemškem slogu iz odlikovanih Černigojevih delavnic v ulici Ponte nuovo in via Leoni, katere se lepše in ukusneje izdelane in ceneje od dunajskih in Budapeštanskih tovaren.

Bogata zaloga podob na platno in šipo z različnimi okvirji. Belgijska brušena oglekala vsake velikosti. Različno pohištvo, kakor: toaletne mize, različna obešala, preproge za okna itd. Različne stolice z trsja in celuloida, posebno za jedilne sobe. Blazine iz strune, afriške trave, z žimami in platnom na izbiro ter razne tapecarije. Reči, katere se ne nahajajo v zalogi, preskrbijo se po izbiri cenikov v najkrajšem času. — Daje se tudi na obroke, bodisi tedenske ali mesečne. — Pošilja se tudi izven Gorice po železnici in parobrodih.

V zalogi ima najelegantnejšo sobno opravo, na katero se še posebej opozarjap. n. občinstvo!

Mirodilnica (drogerija)

v Tržni ulici

v posloplju okrožnega sodišča

je bogato založena

z blagom najboljše vrste

ter more na drobno in debelo po skromnih cenah postreči kmetovalcem in obrtnikom, gospodarjem in gospodinjam in vsem zasebnikom, ki potrebujejo mirodilniškega blaga.

Posebno se priporoča cerkvenim oblastim, županštvom, uradom, šolskim vodstvom, društvom, javnim in privatnim zavodom, tvojnicam, mojstrom, trgovcem, živinozdravnikom, pirotehnikom itd. — Priporoča zlasti barve suhe in oljnate, aniline in lesna barvila za obleke, bronza; pokosti (lake), sušilo, zamasko (kit), votlič, razne krede, fini cement portlandski, čopiče, ščeti, oterace za noge, šablone, zamaške, gobe, milo, sveče, vžigalice, petrolej; najfineje žveplo in bakrani vitrijol; cevi in druge reči iz kavčuka (galoše), razne soli, zdravilna zelišča, mineralne vode, cedilke (gume), cerkveno kadilo in kot prismo dišeči storaks; razna čistila, gladila in mazila; prepase za kilo, obveze in drugo kirurškično opravo, pogačo za pse; toaletno milo in drugo lepodiseče blago (parfumerije); potrebščine za fotografije itd.

